

แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปที่สร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 Guidelines for teaching and learning in general education for strength to the skills of the 21st century

อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์^{1*}

Aphinant sirirattanjitt^{1*}

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Lecturer of Social Study Program of Education and Liberal Art Faculty in Hatyai University

* Corresponding author, E-mail: aphinantsirirattanjitt@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์แนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ที่สร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรครุ 5 ปี ของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา จำนวน 4 สถาบัน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาศึกษาทั่วไปปีการศึกษา 2561 ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 40 คน โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการจำแนกข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เหตุการณ์แบบอิงทฤษฎี

ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาพุทธิพิสัยเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนใช้วิธีการบรรยายเป็นหลัก แต่มีการสอดแทรกกรณีศึกษาหรือประสบการณ์ที่เป็นเรื่องเล่าของผู้สอน ส่วนการพัฒนาจิตพิสัย และการพัฒนาทักษะพิสัย ยังไม่ปรากฏชัดในอนาคต นักศึกษาเห็นว่า ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนการสอน ด้วยการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ มากกว่าการฟังบรรยายในชั้นเรียนรวมทั้ง ผู้สอนควรพัฒนารายวิชาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งศตวรรษที่ 21 และใช้วิธีสอนหลากหลายและทันสมัย

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการเรียนการสอน วิชาศึกษาทั่วไป ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

Abstract

This research is a qualitative research which aimed to synthesize the Guidelines for teaching and learning in general education for strength to the skills of the 21st century. The sample is undergraduate students' program 40 people who enrolled in general education subjects in academic year 2018 from a random sampling method. The Data collected by interview method and the data analysis use data classification methods Consists of theoretical analysis of event-based techniques.

The results founded that the guidelines for teaching and learning in general education teaching and learning in general education for strength to the skills of the 21st century according to the opinions of the 5 year undergraduate students program in higher education institutions in Songkhla Province in the current founded teaching and learning management mainly focused on cognitive development because the instructors

use the lecture method but insertion of case studies Or the experience that is the story of the instructor for the affirmative development. The teaching and learning management to improve range skills not yet clear. In the future, according to the opinions of students Want to participate in the design of teaching and learning, Want to learn in tandem with activities to develop skills more than listening to lectures in the class in the course throughout the academic year and including developing courses to keep on the changes of the 21st century world and using a variety of teaching methods and modern

Keyword: Guidelines for teaching and learning, general education, skills of the 21st Century

บทนำ

วิชาศึกษาทั่วไป เป็นกลุ่มวิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลมีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

การจัดเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปนั้น สถาบันอุดมศึกษา อาจจัดการเรียนการสอนในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ หรือผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต (กฤษฎา กุณฑล และนาตยา ปีลันธนานนท์, 2556) โดยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามหลักสูตรในทุกสาขาวิชา นักศึกษาจะได้เรียนรู้ใน 3 กลุ่มวิชา ได้แก่ วิชาศึกษาทั่วไป วิชาเอกและวิชาชีพ ตามความมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไป เป็นกลุ่มวิชาที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างบัณฑิตให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง ทั้งเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาเอก และวิชาชีพ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการและออกแบบหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป ได้ตามบริบทของตนเองสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (Ministry of Education, 2005) ระบุเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีและกำหนดให้มี วิชาศึกษาทั่วไป แทน วิชาพื้นฐานทั่วไป ในปี 2532, 2542, 2548 และ 2558 ตามลำดับ โดยให้ความหมายของวิชาศึกษาทั่วไป ว่า วิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลกซึ่งทำให้การจัดวิชาศึกษาทั่วไปในหลักสูตรระดับปริญญาตรี มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นตามความมุ่งหมาย โดยให้นักศึกษาสามารถบูรณาการองค์ความรู้โดยเชื่อมโยงกับชีวิตและวิถีความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันและอนาคต สมดังเจตนารมณ์ของการศึกษาทั่วไป ที่ทำให้เพียงการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานแต่เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อบ่มเพาะให้นักศึกษามีจิตวิญญาณของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรครุ 5 ปี ระบุถึงความสำคัญของครุ ว่า ครุ ถือเป็นปัจจัยหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพราะเมื่อครุ อยากให้ศิษย์มี

ความรู้ความชำนาญในด้านทักษะใด ตัวครูเองนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องรู้และเข้าใจในสิ่งนั้นอย่างถ่องแท้ เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดสิ่งนั้นได้ (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2556) แต่เนื่องด้วยปัจจุบันยังพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับ ตัวครูพอสมควร ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคมด้วย ปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้น ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยปัญหาทางการศึกษาที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านการจัดการเรียน การสอนของครู เนื่องด้วยสภาพและวิธีการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ครูต้องมีการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานของหลักสูตร ซึ่งเครื่องมือเสริมสร้างทักษะ แห่งศตวรรษที่ 21 จึงเป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับการเรียนรู้ร่วมกันทั้งผู้บริหาร ครูและผู้เรียน โดยตั้งอยู่ บนหลักคิด ว่า กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ และกระบวนการหาคำตอบ สำคัญกว่าคำตอบ ซึ่งใช้ ฐานคิดของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2009)

การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและส่งเสริมการผลิตกำลังคนให้มีขีดความสามารถ ในการแข่งขันในเวทีเศรษฐกิจโลกในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ครูมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้แนะนำและทำการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียน จะต้องเกิดจากความคิดที่เปิด กว้างของครูที่เป็นผู้เปิดโลกทัศน์นั้น และการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรครู 5 ปี จึงส่งผลการ พัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นครูในอนาคต ที่จะไปพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงเป็นหน้าที่ความ รับผิดชอบของสถาบันอุดมศึกษา ที่มีการผลิตบัณฑิตให้เป็นครู เพราะถือว่าเป็นหน่วยงานสำคัญที่ผลิต บุคคลต้นแบบ ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและส่งผลการพัฒนาประเทศชาติ ด้วยความสำคัญ และเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนว ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ที่สร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของ นักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรครู 5 ปี ของสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดสงขลา

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปที่สร้าง เสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรครู 5 ปี ของ สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรม

หลักการของหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (2552) ระบุขอบเขตหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชา ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความสนใจธรรมชาติตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายที่ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมของไทย และของนานาชาติ สามารถนำความรู้ไป ใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรง ตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีสถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปใน ลักษณะจำแนกเป็นรายวิชา หรือลักษณะบูรณาการใดก็ได้ โดยผสมผสานมนุษยศาสตร์ ภาษา และกลุ่ม วิชาวิทยาศาสตร์ กับคณิตศาสตร์ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต, 2550) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไป ว่ามีจุดหมาย อยู่อยู่ที่การสร้างบัณฑิต โดยเป้าหมายแท้จริงของวิชาศึกษาทั่วไป คือ การสร้างบัณฑิต หรือสร้างคนให้เป็น บัณฑิต ส่วนวิชาเฉพาะวิชาซีพีทั้งหลายเป็นการสร้างเครื่องมือให้แก่บัณฑิต และบอกวิธีที่จะทำให้เขา

สามารถใช้เครื่องมือได้ แต่คนใช้เครื่องมือ นั้น จะต้องเป็นคนที่ดี จะได้นำเครื่องมือไปใช้เพื่อสร้างสรรค์ ทำให้เกิดประโยชน์สุข แก่ชีวิตและสังคม ไม่ใช่ นำเครื่องมือไปเพียงเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตนด้วยความเห็นแก่ตัว แล้วทำร้ายเบียดเบียนผู้อื่นหรือก่อความเสียหายทำลาย สังคม ตลอดจนมนุษยชาติ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบัน

การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป

คณะกรรมการการอุดมศึกษา (2556) ระบุว่าวิชาศึกษาทั่วไป มีเจตนารมณ์เพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยให้นักศึกษาได้เรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ จนเกิดความซาบซึ้งและสามารถติดตามความก้าวหน้าในสาขาวิชานั้น ได้ด้วยตนเอง ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร โดยกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชา หรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ตามรูปแบบสากลในงานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาในสามรูปแบบ ประกอบด้วยรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ซึ่งนำเสนอไว้พอสังเขป

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย

ทิสนา แชมมณี (2551) ได้เสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย ว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาสาระอาจจะอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด ซึ่งมีหลายรูปแบบแต่ขอนำเสนอเพียง 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย และรูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะพิสัย

ทิสนา แชมมณี (2551) รูปแบบการเรียนการสอนในหมวดนี้ เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านการปฏิบัติการกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ ซึ่งจะนำเสนอในที่นี้มี 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ซึ่งรูปแบบการสอนแบบเน้นทักษะพิสัยตาม 3 รูปแบบจะเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือการประสานงาน ของกล้ามเนื้อ โดยเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก จาก การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ไปจนถึงกล้ามเนื้อย่อย ด้วยวิธีการเลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ การแสดงออกและการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งการฝึกทักษะย่อย เชื่อมโยงไปเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการทำงานได้ดีและรวดเร็ว

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย

ทิสนา แชมมณี (2551) ได้เสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนาหรือปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่เพียงช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้ จำต้องอาศัยหลักการและวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติม รูปแบบที่นำมาเสนอ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของบลูม รูปแบบการเรียนการสอนโดยการ

ซักค้ำน รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้อื่น รวมทั้งมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น

หลักสูตรครุ 5 ปี

เนื่องจากหลักสูตรครุ 5 ปี ได้เริ่มต้นบังคับใช้ในปีการศึกษา 2547-2531 และได้เปลี่ยนแปลงเป็นหลักสูตรครุ 4 ปี ในปี 2562 ในส่วนของงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยอยู่ในช่วงหลักสูตรครุ 5 ปี ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของหลักสูตรเก่า ก่อนปรับเปลี่ยนเป็นหลักสูตรใหม่แบบหลักสูตรครุ 4 ปี ตามนโยบายรัฐ แต่ความสำคัญของหลักสูตรครุ นั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2554) ระบุว่า หลักสูตรครุ หรือสาขาครุศาสตร์ /ศึกษาศาสตร์ เป็นศาสตร์เกี่ยวกับศิลปะและจิตวิทยาการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ การผลิตครูใหม่หรือ การเตรียมครู และบุคลากรทางการศึกษาก่อนประจำการ รวมทั้งการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำการ สำหรับการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยหรือการเรียนรู้ ที่ไม่เป็นทางการ การจัดการศึกษาในสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วยวิชาครูและวิชาเอกที่จะสอน ทั้งในด้านมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ ซึ่งเชื่อมโยงและบูรณาการกับสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาคนทั้งในวัยเรียนและนอกรัเรียนให้มีคุณภาพ สามารถพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึงคนยุคใหม่ จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัว ครูเพื่อศิษย์ ต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้ด้วย และในขณะเดียวกัน จะต้องมีความสามารถในการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งไม่เหมือนกับการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 20 หรือ ศตวรรษที่ 19

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ (2556) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ว่า วรรณกรรม ด้านการศึกษาพร้อมสมัยชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า ทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมือง และการทำงานในศตวรรษที่ 21 นั้น ค่อนข้างแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 บางทักษะแม้จะมี ลักษณะถาวร เสมือนมีความสำคัญมาในทุกยุคทุกสมัย ไม่ใช่เฉพาะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะ 4C คือความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม แต่ทักษะเหล่านี้ เปลี่ยนไปในโลกยุคดิจิทัล รวมถึงทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น จนกลายเป็น สิ่งที่ต้องมีมากกว่าน่าจะมี ในขณะที่บางทักษะถือเป็นทักษะชุดใหม่ ที่จำเป็นในบริบทของศตวรรษใหม่ เช่น ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองสังคมและวัฒนธรรม

นันทวัน จันทร์กลีน (2557) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ว่า ความสำคัญ และแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลให้การจัดการศึกษาทุกระดับ เน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง จึงจำเป็นต้องบูรณาการทั้งด้านศาสตร์ต่าง ๆ และบูรณาการการเรียน ในห้องเรียนและชีวิตจริง

สรุปทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่นำมาใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย 3 ทักษะสำคัญได้แก่

- 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม คิดสร้างสรรค์ ใส่ใจนวัตกรรม มีวิจารณญาณ แก้ปัญหาเป็น สื่อสารดี เต็มใจร่วมมือ
- 2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี อัปเดตทุกข้อมูลข่าวสาร รู้เท่าทันสื่อ รอบรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ ฉลาดสื่อสาร และ
- 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ มีความยืดหยุ่น รู้จักปรับตัว ริเริ่มสิ่งใหม่ ใส่ใจดูแล

ตัวเอง รู้จักเข้าสังคม โดยวิเคราะห์ตามหลักการของวิชาศึกษาทั่วไป รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป และหลักสูตรครู 5 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 40 คน จากนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรครู 5 ปี ทุกหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลา โดยกำหนดสัดส่วนสถาบันละ 10 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น แต่ใช้วิธีการตัดสินใจของผู้วิจัยที่เลือกกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ที่จะต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์ในการให้ข้อมูลตามประเด็นการวิจัย (ล้วน สายยศ, และ อังคณา สายยศ, 2540) จากประชากรซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตรครู 5 ปี ระดับชั้นปีที่ 1-2 ของสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลาที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาศึกษาทั่วไป ในปีการศึกษา 2561 รวม 1,675 คน จาก 4 สถาบัน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ที่สร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 ข้อ
3. ผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่มกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ในเดือนธันวาคม 2561
4. ผู้วิจัย ทำการบันทึกผลการสนทนากลุ่ม และจัดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการจำแนกข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เหตุการณ์แบบอิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของนักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรครู 5 ปี พบว่า 1) ในสภาพปัจจุบัน มีลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาพุทธิพิสัย เป็นส่วนใหญ่ เพราะผู้สอนใช้วิธีการบรรยายเป็นหลัก แต่มีการสอดแทรกกรณีศึกษา หรือประสบการณ์ที่เป็นเรื่องเล่าของผู้สอน 2) การพัฒนาจิตพิสัยในส่วนลักษณะการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตพิสัยและทักษะพิสัยยังไม่ปรากฏชัด 3) ในอนาคต นักศึกษามีความคิดเห็นว่า ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนการสอน มีการเรียนรู้ควบคู่ การปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ มากกว่าการฟังบรรยายในชั้นเรียนในรายวิชาตลอดปีการศึกษารวมทั้ง ผู้สอนควรพัฒนารายวิชาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งศตวรรษที่ 21 และใช้วิธีสอนหลากหลายและทันสมัย

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ที่สร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรครู 5 ปี ในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลาสรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ที่เสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของนักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรครู 5 ปี ในสภาพปัจจุบันมีลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาพุทธิพิสัย เป็นส่วนใหญ่ เพราะผู้สอนใช้วิธีการบรรยายเป็นหลัก แต่มีการสอดแทรกกรณีศึกษา หรือประสบการณ์ที่เป็นเรื่องเล่าของผู้สอน แต่การจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาจิตพิสัย และทักษะพิสัยยังไม่ปรากฏชัด ซึ่งทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ได้สอบสวนในกลุ่มใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ทักษะการ

เรียนรู้และนวัตกรรม คิดสร้างสรรค์ ใส่ใจนวัตกรรม มีวิจรณ์ญาณ แก้ปัญหาเป็น สื่อสารดี เต็มใจร่วมมือ (2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี อัปเดตทุกข้อมูลข่าวสาร รู้เท่าทันสื่อ รอบรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ ฉลาดสื่อสาร และ (3) ทักษะชีวิตและอาชีพ มีความยืดหยุ่น รู้จักปรับตัว ริเริ่มสิ่งใหม่ ใส่ใจดูแลตัวเอง รู้จักเข้าสังคม ผู้สอนใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนเน้นพุทธิพิสัย โดยพยายามสร้างกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะทั้ง 3 ประเด็นผ่านกิจกรรมกลุ่ม การมอบหมายงาน และการสืบค้นข้อมูลด้วยเทคโนโลยี ไม่มีความโดดเด่นในการพัฒนาทักษะทั้ง 3 ประการเท่าที่ควร ซึ่งผลการศึกษาที่เกิดขึ้นสามารถอภิปรายผล ได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนการสอน มีการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ มากกว่าการฟังบรรยายในชั้นเรียนในรายวิชาตลอดปีการศึกษา รวมทั้ง ผู้สอนควรพัฒนารายวิชาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งศตวรรษที่ 21 และใช้วิธีสอนหลากหลายและทันสมัย แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา มีความประสงค์อยากมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้อ และต้องการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ มากกว่าการนั่งฟังบรรยายในชั้นเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่มีนิสัยการเรียนรู้ที่อดทนต่อการฟังบรรยายได้ไม่นานนัก หากผู้สอนไม่สามารถใช้เทคนิคการบรรยายที่ดึงดูดผู้เรียน นอกจากนี้ นักศึกษายังให้ความคิดเห็นว่า ผู้สอนควรอัปเดตความรู้ที่ทันสมัย และพยายามใช้วิธีสอนใหม่ ๆ ที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนโดยแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ในศตวรรษที่ 21 ควรพัฒนารายวิชาให้ทันสมัยต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้สอนควรใช้วิธีสอน ที่หลากหลาย รวมทั้งสถาบันหรือคณะวิชา ควรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย ประกอบกับสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ที่สนับสนุนทุนโครงการวิจัยนี้ และขอขอบคุณนักศึกษาหลักสูตรครุ 5 ปี จากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี). สืบค้นจาก www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/.../education5year_m1.pdf.
- กฤษฎา กุณฑล และนัตยา ปิณฑานนท์. (2556, กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 8 (2): 96-106.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แชมมณี. (2551). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทวัน จันทร์กลีน. (2557). การศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพในการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนบ้านเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่

- การศึกษาประถมศึกษาพิเศษโลกเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ. ปยุตโต). (2550). การศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างบัณฑิต. สืบค้นจาก http://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/general_education_for_building_scholars.pdf.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2556). การศึกษาไทย 4.0: การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). สถิติวิทยาการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์. วิจารย์ พานิช . (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้ เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์และคณะ. (2556). ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างความรับผิดชอบ (accountability). ในงานเสวนาสาธารณะที่ดิอาร์ไอวันที่ 20 มีนาคม 2556. สืบค้นจาก <http://tdri.or.th/priority-research/educational-reform-accountability>.
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2552). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Partnership for 21st Century Skills. (2009). 21st Century Support Systems. Online from: www.21stcenturyskills.org/route21/index. [Access date: 6 December 2018].
- The Ministry of Education. (2005). the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551. Bangkok: The Publisher of Agricultural Cooperative Federation of Thailand.